

ACTIEF BURGERSCHAP IN HET GO!
samen leren samenleven realiseren

“De leerlijn actief burgerschap zet in het voetlicht dat de burgers van de toekomst, meer dan in het verleden ooit het geval geweest is, burgers-onderzoekers zullen zijn, die individueel en in samenspraak met anderen hun burgerschap in de eerste plaats als een zoektocht zullen opvatten.”

Benjamin Blebuycck (Universiteit Gent)

OP DE AGENDA

DRIE OPWARMERS

DE VISIE OP ACTIEF BURGERSCHAP

- Naar een klavertje vier
- Wat is actief burgerschap?
- Vanuit het GO

LLAB: LEERLIJN ACTIEF BURGERSCHAP

AFSLUITER

ICE BREAKERS

... Opwarmer 1

DRIE OPWARMERS

DE VISIE OP ACTIEF BURGERSCHAP

- Naar een klavertje vier
- Wat is actief burgerschap?
- Vanuit het GO

LLAB: LEERLIJN ACTIEF BURGERSCHAP

AFSLUITER

Vlaamse jongeren (14-jarigen) scoren op het vlak van politieke kennis:

- Hoger dan het internationaal gemiddelde
- Lager dan het internationaal gemiddelde

ICE BREAKERS

... Opwarmer 2

DRIE OPWARMERS

DE VISIE OP ACTIEF BURGERSCHAP

- Naar een klavertje vier
- Wat is actief burgerschap?
- Vanuit het GO

LLAB: LEERLIJN ACTIEF BURGERSCHAP

AFSLUITER

Vlaamse jongeren (14-jarigen) scoren op het vlak van positieve attitude naar tolerantie en diversiteit:

- Hoger dan het internationaal gemiddelde
- Lager dan het internationaal gemiddelde

ICE BREAKERS

... Opwarmer 3

DRIE OPWARMERS

DE VISIE OP ACTIEF BURGERSCHAP

- Naar een klavertje vier
- Wat is actief burgerschap?
- Vanuit het GO

LLAB: LEERLIJN ACTIEF BURGERSCHAP

AFSLUITER

Vlaamse jongeren (14-jarigen) staan internationaal op het vlak van participatie op school op de volgende positie:

HOOGST   GEM   LAAGST
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21

DE VISIE
Naar een klavertje vier

DRIE OPWARMERS

DE VISIE OP ACTIEF BURGERSCHAP

- Naar een klavertje vier
- Wat is actief burgerschap?
- Vanuit het GO!

LLAB: LEERLIJN ACTIEF BURGERSCHAP

AFSLUITER

DE VISIE
...

DRIE OPWARMERS

DE VISIE OP ACTIEF BURGERSCHAP

LLAB: LEERLIJN ACTIEF BURGERSCHAP

AFSLUITER

Voor een 21ste eeuwse democratische burger is:

- alleen kennis over burgerschap onvoldoende
- er nood aan het expliciet inoefenen van een integratie van kennis, vaardigheden en attitudes

DE VISIE
...

DRIE OPWARMERS

DE VISIE OP ACTIEF BURGERSCHAP

- Naar een klavertje vier
- Wat is actief burgerschap?
- Vanuit het GO!

LLAB: LEERLIJN ACTIEF BURGERSCHAP

AFSLUITER

The 20 competences included in the model

Values	Attitudes
<ul style="list-style-type: none"> - Valuing human dignity and human rights - Valuing cultural diversity - Valuing democracy, justice, fairness, equality and the rule of law 	<ul style="list-style-type: none"> - Openness to cultural otherness and to other beliefs, world views and practices - Respect - Civic-mindedness - Responsibility - Self-efficacy - Tolerance of ambiguity
Skills	Knowledge and critical understanding
<ul style="list-style-type: none"> - Autonomous learning skills - Analytical and critical thinking skills - Skills of listening and observing - Empathy - Flexibility and adaptability - Linguistic, communicative and plurilingual skills - Co-operation skills - Conflict-resolution skills 	<ul style="list-style-type: none"> - Knowledge and critical understanding of the self - Knowledge and critical understanding of language and communication - Knowledge and critical understanding of the world: politics, law, human rights, culture, religions, history, media, economics, environment, sustainability

Competence

DE VISIE
Wat is actief burgerschap?

DRIE OPWARMERS

DE VISIE OP ACTIEF BURGERSCHAP

- Naar een klavertje vier
- Wat is actief burgerschap?
- Vanuit het GO!

LLAB: LEERLIJN ACTIEF BURGERSCHAP

AFSLUITER

DE VISIE
Wat is actief burgerschap?

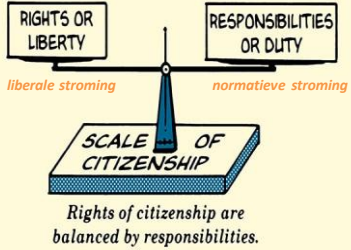
DRIE OPWARMERS

DE VISIE OP ACTIEF BURGERSCHAP

- Naar een klavertje vier
- Wat is actief burgerschap?
- Vanuit het GO!

LLAB: LEERLIJN ACTIEF BURGERSCHAP

AFSLUITER

liberale stroming   *normatieve stroming*

DE VISIE
Wat is actief burgerschap?

DRIE OPWARMERS

DE VISIE OP ACTIEF BURGERSCHAP

- Naar een klavertje vier
- Wat is actief burgerschap?
- Vanuit het GO!

LLAB: LEERLIJN ACTIEF BURGERSCHAP

AFSLUITER

rationalistische benadering ↔ *agonistische benadering*

DE VISIE
Wat is actief burgerschap?

Spanning burgerschapseducatie ...

EMANCIPATIE
(individu en samenleving)

INDOCTRINATIE
(heersende klasse vs de rest)

SOCIALISATIE

DRIE OPWARMERS

DE VISIE OP ACTIEF BURGERSCHAP

- Naar een klavertje vier
- Wat is actief burgerschap?
- Vanuit het GO!

LLAB: LEERLIJN ACTIEF BURGERSCHAP

AFLUITER

DE VISIE
Wat is actief burgerschap?

DRIE OPWARMERS

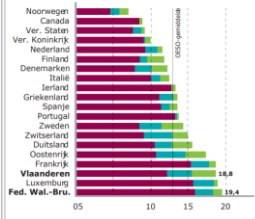
DE VISIE OP ACTIEF BURGERSCHAP

- Naar een klavertje vier
- Wat is actief burgerschap?
- Vanuit het GO!

LLAB: LEERLIJN ACTIEF BURGERSCHAP

AFLUITER

Variatie verklaard door de sociaaleconomische en de migratieachtergrond.
De landen met de hoogste waarden zijn het meest ongelijk. We onderscheiden eveneens van links naar rechts, het netto-effect van de sociaaleconomische origine, het gezamenlijk effect van de twee variabelen en het netto-effect van de migratiecategorie.

EMANCIPATIE
(individu en samenleving)

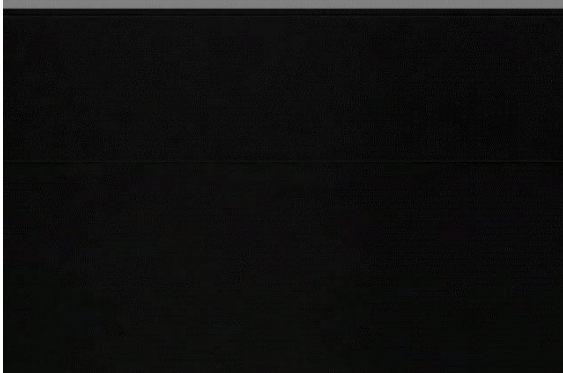
SOCIALISATIE

INDOCTRINATIE
(heersende klasse vs de rest)

Socialisatie

naar Dimo Kavadias

Indoctrinatie

Socialisatie

naar Dimo Kavadias

Indoctrinatie

DE VISIE
Vanuit het GO!

DRIE OPWARMERS

DE VISIE OP ACTIEF BURGERSCHAP

- Naar een klavertje vier
- Wat is actief burgerschap?
- Vanuit het GO!

LLAB: LEERLIJN ACTIEF BURGERSCHAP

AFLUITER

“Als we een leefbare en open samenleving willen, is het op de eerste plaats onze opdracht om van onze jongeren democratische, geëngageerde burgers te maken. Als we een vreedzame en duurzame samenleving willen, is het onze opdracht hen te leren samenleven.”

PPGO!

DE VISIE

Vanuit het GO!

DRIE OPWARMERS

DE VISIE OP ACTIEF BURGERSCHAP

- Naar een klavertje vier
- Wat is actief burgerschap?
- Vanuit het GO!

LLAB: LEERLIJN ACTIEF BURGERSCHAP

AFLUITER

Vanuit de LLAB:

- (H)erkennen superdiversiteit in actief burgerschap
- Conflicten zijn constructief: copingstrategieën ndz
- Voorbereiden op meerderjarig burgerschap en huidige rol als burger

LLAB

Leerlijn Actief Burgerschap

DRIE OPWARMERS

DE VISIE OP ACTIEF BURGERSCHAP

- Naar een klavertje vier
- Wat is actief burgerschap?
- Vanuit het GO!

LLAB: LEERLIJN ACTIEF BURGERSCHAP

AFLUITER

LLAB

Leerlijn Actief Burgerschap

DRIE OPWARMERS

DE VISIE OP ACTIEF BURGERSCHAP

- Naar een klavertje vier
- Wat is actief burgerschap?
- Vanuit het GO!

LLAB: LEERLIJN ACTIEF BURGERSCHAP

AFLUITER

SCHOOLPERSONEEL EN LEERLINGEN ZIJN ACTIEVE BURGERS

↓

1. Burgerschapscultuur (op school)
2. Opleidingscompetenties (leerkrachten)

↓

LEERLINGEN

COMPETENTIE FILOSOFEREN

cluster zelftandig kritisch denken

1° GR 2° GR 3° GR

COMPETENTIE WAARDE-VORMING

cluster ethische perspectieven

1° GR 2° GR 3° GR

COMPETENTIE DUURZAAM SAMENLEVEN

cluster diversiteit

1° GR 2° GR 3° GR

cluster samen kritisch denken

1° GR 2° GR 3° GR

cluster keuzevorming

1° GR 2° GR 3° GR

cluster betrokkenheid

1° GR 2° GR 3° GR

cluster inlevingsvermogen

1° GR 2° GR 3° GR

cluster conflicten

1° GR 2° GR 3° GR

cluster mensenrechten

1° GR 2° GR 3° GR

- De leerlingen lichten de gelaagdheid en de dynamiek van identiteiten en de mogelijke gevolgen ervan voor relaties met anderen toe (transversaal)
- De leerlingen gaan respectvol en constructief om met individuen en groepen in een diverse samenleving (transversaal – attitudinaal)
- De leerlingen hanteren strategieën om respectvol en constructief om te gaan met individuen en groepen in een diverse samenleving (transversaal)
- De leerlingen lichten de mechanismen van vooroordelen, stereotypering, machtsmisbruik en groepsdruk toe. (transversaal)
- De leerlingen hanteren strategieën om tot constructieve oplossingen voor conflictsituaties te komen (transversaal)
- De leerlingen onderscheiden zowel onverdraagzaamheid als discriminatie in de samenleving (transversaal)
- De leerlingen onderbouwen een eigen mening over maatschappelijke gebeurtenissen, thema's en trends met betrouwbare informatie en geldige argumenten (transversaal)
- De leerlingen participeren actief in schoolse situaties, rekening houdend met de rechten en plichten van iedereen (transversaal – attitudinaal)
- De leerlingen onderscheiden inspraak, participatie en besluitvorming in schoolse situaties, rekening houdend met de rechten en plichten van iedereen (transversaal)
- De leerlingen illustreren het belang van individuele en gezamenlijke acties en engagement voor de samenleving (transversaal)
- De leerlingen handelen duurzaam in een schoolse context (transversaal – attitudinaal)
- De leerlingen lichten de complexiteit en verwevenheid van duurzaamheidskwesties toe (transversaal)
- De leerlingen verklaren de impact van globale uitdagingen van duurzame ontwikkeling op het lokale niveau (transversaal)
- De leerlingen illustreren wederzijdse beïnvloeding tussen maatschappelijke domeinen (transversaal)
- De leerlingen komen op voor de eerbiediging van de rechten van de mens en het kind en voor sociale rechtvaardigheid, voor zover het relevant is voor hun eigen leefwereld (attitudinaal)
- De leerlingen lichten het belang van mensen- en kinderrechten toe.
- De leerlingen lichten wijzen van vertegenwoordiging, deelname aan macht en democratische besluitvorming toe voor zover deze relevant zijn voor hun eigen leefwereld.
- De leerlingen onderscheiden het samenleven in een democratie van het samenleven onder andere regimes. Ze appreciëren het samenleven in een democratie en de principes waarop ze in Vlaanderen gebaseerd is (attitudinaal)

- De leerlingen lichten de gelaagdheid en de dynamiek van identiteiten en de mogelijke gevolgen ervan voor relaties met anderen toe (transversaal)
- De leerlingen gaan respectvol en constructief om met individuen en groepen in een diverse samenleving (transversaal – attitudinaal)
- De leerlingen hanteren strategieën om respectvol en constructief om te gaan met individuen en groepen in een diverse samenleving (transversaal)
- De leerlingen lichten de mechanismen van vooroordelen, stereotypering, machtsmisbruik en groepsdruk toe. (transversaal)
- De leerlingen hanteren strategieën om tot constructieve oplossingen voor conflictsituaties te komen (transversaal)
- De leerlingen onderscheiden zowel onverdraagzaamheid als discriminatie in de samenleving (transversaal)
- De leerlingen onderbouwen een eigen mening over maatschappelijke gebeurtenissen, thema's en trends met betrouwbare informatie en geldige argumenten (transversaal)
- De leerlingen participeren actief in schoolse situaties, rekening houdend met de rechten en plichten van iedereen (transversaal – attitudinaal)
- De leerlingen onderscheiden inspraak, participatie en besluitvorming in schoolse situaties, rekening houdend met de rechten en plichten van iedereen (transversaal)
- De leerlingen illustreren het belang van individuele en gezamenlijke acties en engagement voor de samenleving (transversaal)
- De leerlingen handelen duurzaam in een schoolse context (transversaal – attitudinaal)
- De leerlingen lichten de complexiteit en verwevenheid van duurzaamheidskwesties toe (transversaal)
- De leerlingen verklaren de impact van globale uitdagingen van duurzame ontwikkeling op het lokale niveau (transversaal)
- De leerlingen illustreren wederzijdse beïnvloeding tussen maatschappelijke domeinen (transversaal)
- De leerlingen komen op voor de eerbiediging van de rechten van de mens en het kind en voor sociale rechtvaardigheid, voor zover het relevant is voor hun eigen leefwereld (attitudinaal)
- De leerlingen lichten het belang van mensen- en kinderrechten toe.
- De leerlingen lichten wijzen van vertegenwoordiging, deelname aan macht en democratische besluitvorming toe voor zover deze relevant zijn voor hun eigen leefwereld.
- De leerlingen onderscheiden het samenleven in een democratie van het samenleven onder andere regimes. Ze appreciëren het samenleven in een democratie en de principes waarop ze in Vlaanderen gebaseerd is (attitudinaal)

LLAB

Leerlijn Actief Burgerschap

DRIE OPWARMERS

DE VISIE OP ACTIEF BURGERSCHAP

- Naar een klavertje vier
- Wat is actief burgerschap?
- Vanuit het GO!

LLAB: LEERLIJN ACTIEF BURGERSCHAP

AFSLUITER

Jongeren opleiden die de democratische maatschappij duurzaam ondersteunen en vernieuwen

- Van activerende naar emancipatorische didactiek
- Verdiepings- en oefenruimtes voor verwerven van burgerschapscompetenties
- Volwaardige plaats in het curriculum op school
- Ondersteunen en opleiden van de expertise van leerkrachten

Betrek de maatschappij in de school en de school in de maatschappij

- Instrument tot collegiale samenwerking om schoolbrede burgerschapswerking te optimaliseren
- Burgerschapscultuur op school inbedden

AFSLUITER

DRIE OPWARMERS

DE VISIE OP ACTIEF BURGERSCHAP

- Naar een klavertje vier
- Wat is actief burgerschap?
- Vanuit het GO!

LLAB: LEERLIJN ACTIEF BURGERSCHAP

AFSLUITER

Kijk in het boek

Groeien in actief burgerschap
Samen leren samenleven

polibalo

BESTEL

leerlijnburgerschap@g-o.be

<http://pro.s.o.be/pedagogische-begeleiding/aan-de-slag-met-actief-burgerschap/in-het-secundair-onderwijs>

- Stappenplan voor een brede burgerschapscultuur op school
- Competentiesgerichte leerlijn voor alle onderwijsgraden en vormen secundair onderwijs
- Effectieve werksommen en inspiratiebronnen
- Abc van de leerlijn actief burgerschap
- Competentieprofiel voor de leerkracht actief burgerschap
- Evaluatiemethodieken
- Praktijkvoorbeelden om met een stappenplan actief burgerschap te verken
- De GO-methode actief burgerschap met modelspokketten
- Schoolbrede praktijkgerichte inspirerende voorbeelden en tips